

Katauraoko nakon te kabae ara ao n karebwaoki



**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI

ROE47 A4 Kiribati 04/2026



E aera ngkai kona kabaea aram ibukin te karebwaoki?

Ngkana ko kabaea aram bwa kona karebwaoki, ao e na reka am tai n kaota inaomatam n tain te rinerine, rinerine inanoa ao taian kaotinano ae tabangaki. Te rinerine bon am tai are e na ongoraeaki bwanam bwa antai ae e na tei ibukim n te Auti n Tei ke n am Kauntira iaon waaki ake ko tabennanoi.

Kakoaua raoi bwa e na ongo te aba bwanaam man kabae an aram bwa kona karebwaoki.



Antai aika a kona n kabae ara ao n karebwaoki?

Ko riai n kabae ara ngkana:

- ai 18 am ririki ke iaona riki, ao
- ngkoe kaain Nutiran ke te tia maeka ae kona n rinerine, ao
- n tia n maeka i Nutiran n te tai ae e reitinako n te maan ae 12 namwakaina ke e raka riki inanon maium.

Ngkoe te tia maeka ae kona n rinerine ngkana e kinaaki tikum ni mamaeka i Nutiran iaan te tua ao n aki katauaki bwa kona kitana te aba n te tai ae baireaki. Aio are e kaeti naba ma temanna ae iai ana kariaia n roko n te aba ni maeka.

Ngkana ngkoe kaain Aotiteria, Niue, Tokelau ke kaain te Aono ni Kuuka, ao ko kona n kabaea aram ngkana ko a tia ni maeka i Nutiran n te tai ae reitinako n te maan ae 12 namwakaina ke e raka riki.

Ngkana ko maeka i abatera ao ko kona ni kabaea aram ibukin te karebwaoki ngkana ko:

- ai 18 am ririki ke iaona riki, ao
- a tia ni maeka i Nutiran inanon te maan ae riaon 12 namwakaina n te tai ae e reitinako inanon maium, ao
- ngkana ngkoe: kaain Nutiran ao n tia n maeka i Nutiran inanon 3 te ririki n nako, KE te tia maeka ae kona n rinerine ao n tia n maeka i Nutiran inanon 12 te namwakaina n nako.

Ko kona n bubuti kabae an aram ngkana e a koro 17 am ririki.

Ngkana e a koro 18 am ririki, ao are e a bon bae naba aram ao ni kona n tauraoi ni karebwaoki.



Te kabae ara ibukin te karebwaoki ngkana te I- Māori ngkoe

Ngkana te I- Māori ngkoe ao ko a tibwa kabae ara te moantai, ao kona rineia bwa kona mena n te karinan raa ibukin te rinerine: te rinan ibukia I- Māori ke te rinan are e tabangaki.

Am karinan are ko rineia e baireia bwa:

- bwa iaa te tabo are kona karebwaoki iai
- taan kan rineaki are kona rinea nanom mai irouia.

N te tai are e a tia n bae aram, ao ko kona n bita am rinan are ko mena iai n te tai are ko taku, ma ko aki ngkana:

- ai 3 te namwakaina imwain te rinerine ae tabangaki ke te rinerine inanoa are karaoaki ni katoa 3 te ririki
- imwain te mangairinerine nakon te auti n tei ngkana te bitaki e na kamwaingko nakon te tabo n rinerine are boo iai te rinerine.

Tera nanon am rinan are ko rineia ibukim?

N te rinerine ae taabangaki, ngkana ko rinea te rinan ibukin ae tabangaki, ao kona rinea te tia kan rineaki n te tabo n rinerine ibukia ni kabane ibukin te rinerine ae tabangaki. Ngkana ko rinea te rinan ibukia kaain Māori, ao kona rinea te tia kan rineaki man te tabo n rinerine ibukia kaain Māori. Ko kona n karebwaoki man te karinan anne ibukia bwatei n te rinerine ae tabangaki, n kaeti ma te rinan are ko toka iaona.

Te rinan are ko rineia e na kona n roota te aomata are kona rineia ibukin te rinerine inanoa. Ngkana ko rinea te rinan are ibukia kaain Māori, ao am kauntira inanoa iai iai te uote ibukia kaain Māori, ao kona karebwaokiia ngkanne taan kan rineaki man te uote ibukia kaain Māori. Ngkana ko rinea te rinan are e tabangaki, ao kona rineia taan kan rineaki man te uote ae tabangaki.



Ko tabeaianga ibukin kamanoam?

Ngkana ko tabeaianga ibukin kamanoam, ke tao manaia ma utu, ko kona n bubuti bwa kona nako n toka n te rinan are e karabaaki n aki boretiaki. Ti na kawakin rongorongon nako am kabaeara ni kamanoi ao n aki kona n angan temanna. Ngkana ko toka n te rinan are e karabaaki n aki boretiaki, ao rongorongom e na bon aki kairaki ibuakon te boki ni kabaeara ibukin te rinerine ake a boretiaki ao kona aki kona n tuaa ke noori rongorongom aika a boou n toka n te intanete.

Ngkana ko rinerine ao kona kabwanina te rinerine ae okoro ao ni kanoa te booma ae raka n raona am beeba n rinerine ni kamatoa te tabo are ko karebwaoki mai iai are ko kabaeara mai iai. Go to **vote.nz** ke tareboniia **0800 36 76 56** ibukin riki rongorongona ao te booma ni bubuti.



E na kanga arou ni kabaeara?

E bebeta te kabaeara ao kabooan rongorongom. Ko kona:

- ni kabaeara iaon te intanete n **vote.nz** ni kabongana am beeba ni kabutikaa mai Nutiran, te batiboti n Nutiran ke kakoauan kinakim n te RealMe
- tareboniia te rain ae akea boona ae **0800 36 76 56** ao titiraki i bukin te booma ni kabae ara bwa e na kanakoaki nakoim.

Ngkana e tabwanin, tiaainaia ao kaoka te booma nakoira. Ngkana ko a tia ni kabaeara, aram e na toka n te rinan n ara ibukia taan rinerine. Te rinan ara ibukia taan rinerine e karinani araia aomata ake a kona n karebwaoki n tain te rinerine. E na riai n toka aram n te boki n rinerine ngkana kona karebwaoki.

Ko riai n kabooa rongorongom ni katoatai are ko mwaing man am auti.

Kakoaua raoi bwa e na reke ioura am e-meeri ao nambwan am tareboon n te aro are ti na kona n reitaki nakoim ibukin taekan te kabaeara ao te karebwaoki.

Ngkana ko a tibwa kabaeara ke ni kabooa rongorongom, ao tina karokoa iroum te reta ke e-meeri n tuoi rongorongom bwa a eti.



Ko kainanoa te ibuobuoki ibukin te kabaeara?

Ko kona n titirakina temanna ae ko kina, n aron raoraom ke am koraki bwa e na buokiko ni kabwanina kanoan am booma, ke ni kabwanina am booma ibukim.

E kainanoaki bwa kona tiaaina te booma.

Ngkana iai temanna ae ko kinaa ae e aki kona ni kabwanina ke n tiaaina aia booma ni kabaeara ibukina bwa iai toaraan rabwataia ke aia iango, ao ko kona n buokia.



Ko kainanoi riki rongorongo?

Ibukin rongorongon riki ibukin taekan te kabaeara ao te karebwaoki:

- kawara **vote.nz**
- tareboniia **0800 36 76 56**

Rongorongon ibukin te kabaeara ao te karebwaoki e tauraoi n taetae aika a bati n teina are ana kona n warekia iai n **vote.nz**



ELECTORAL COMMISSION
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI